

Krystyna Nowik

ZAPOŻYCZONE NAZWY DRZEW W TOPONIMII POLSKIEJ

Siedziby ludzkie od najdawniejszych czasów przejmowały nazwy od roślin występujących na danym terenie. Na ok. 110 nazw miejscowych wymienionych w *Bulli gnieźnieńskiej* podstawą dziesięciu są rośliny (np. *Grochowiszcze*, *Dębica*, *Klonowa*). Również w najnowszych nazwach, np. przy polonizacji nazewnictwa na ziemiach zachodnich i północnych po 1945 r., często sięgano do nazw roślin (por. z Opolszczyzny *Jablonka*, niem. Klemstein, *Jemielin*, niem. Friedrichsfelde, *Wierzbiec*, niem. Wackenau). Nie wszystkie rośliny w jednakowym stopniu są onomastycznie atrakcyjne. Najlepiej funkcję orientującą, identyfikującą w terenie pełnią oczywiście drzewa i krzewy, rosnące w większych lub mniejszych skupiskach, jak i pojedynczo. Toteż właśnie głównie nazwy drzew, nieco rzadziej krzewów, znalazły swe odbicia w nazwach geograficznych¹.

Lasy pokrywały pierwotnie prawie cały obszar Polski. Były to przeważnie lasy mieszane, z przewagą drzew liściastych, tylko w reglu górnym podobnie jak dziś był las świerkowy². Drzewa i krzewy rosnące w tych lasach to głównie brzozy, buki, cisy, dęby, graby, jesiony, jodły, jarzębiny, jałowce, jeżyny, klony, kaliny, lipy, leszczyny, maliny, olchy, sosny, świerki, wierzyby, wiązy oraz drzewa owocowe dziko rosnące: jabłonie, grusze, śliwy, wiśnie, czereśnie. Rośliny te na ziemiach Słowian rosły od najdawniejszych czasów, nazwy ich są w większości do dziś ogólnosłowiańskie, rodzime lub będące bardzo starymi zapożyczeniami o zasięgu ogólnosłowiańskim, jak np. buk, jawor z germ., brzoskwinia, czereśnia, winorośl z dawnej łaciny³. Wszystkie w większym lub mniejszym stopniu odbiły się w nazewnictwie. Czy znalazły w nim odbicie też nazwy drzew i krzewów będące późniejszymi pożyczkami, wyrazami, które dotarły do polszczyzny w czasach historycznych?

¹ Por. V. Šmilauer, *Rostliny a místní jména*, „Zpravodaj Místopisné Komise ČSAV” 1969, 1, s. 43–55.

² M. Dobrowolska, *Przemiany środowiska geograficznego Polski do XV w.* Warszawa 1961, s. 45.

³ Por. W. Budziszewska, *Słowiańskie słownictwo dotyczące przyrody żywej*, Wrocław 1965, s. 294–296; *Słownik starożytności słowiańskich*, t. 1, Wrocław 1961, s. 383–384.

Rys. 1. Toponimy pochodne od baz: □ akacja, ● dana, ◻ kadyk, ◻ kasztan, △ papla, + smrek/smerek, ○ sokora, (IA – Pomorze Zach., IB – Pomorze GD., IIA – Pomorze Maz., IIB – Suwalszczyzna, IIC – Mazowsze, IID – Podlasie, III – Ziemia Lubuska, IVA – Wielkopolska, IVB – Krajna, IVC – Kujawy, IVD – Ziemia Chełm.-Dobrzyńska, V – Ziemia Sier.-Łęczycka, VIA – Dolny Śląsk, VIB – Górny Śląsk, VIC – Cieszyńskie, VIIA – Małopolska Pd.-Zach., VIIB – Małopolska Środ.-Pn., VIIC – Małopolska Pn.-Wsch., VIID – Małopolska Wsch.)

Nowe, zapożyczone nazwy drzew i krzewów pojawiły się albo w wyniku wprowadzania do uprawy nowych roślin, albo przez przyjmowanie obcej nazwy dla roślin rosnących na naszych ziemiach od dawna.

Działalność gospodarcza człowieka wpływała na stopniowe powiększanie obszaru zajmowanego przez rośliny uprawiane, a również na wprowadzanie nowych gatunków i odmian roślin, przede wszystkim przydatnych człowiekowi, wykorzystywanych jako pokarm czy pasza, drewno, leki i wreszcie dla ozdoby. Nowe gatunki drzew i krzewów pojawiały się w ogrodach zakładanych przy klasztorach, siedzibach posiadaczy ziemskich, niektóre przy-

niosła ze sobą kolonizacja niemiecka. Jak się okazało, nazwy tych roślin jednak w niewielkim stopniu przeniknęły do toponimii, a jeśli, to tylko tych drzew, które sprowadzone zostały stosunkowo wcześniej i w miarę szybko rozpowszechniły się, jak np. akacja (Robinia) i kasztan (Aesculus).

Akacja (z łac. *acacia*) to powszechnie używana, potoczna nazwa grochodrzewu, robinii akacjowej (*Robinia pseudoacacia*). Jest to pochodzące z Ameryki Pn. drzewo lub krzew hodowane w Europie jako drzewo ozdobne. W Polsce uprawiane od dawna, często sadzone wzdłuż dróg. Dostarcza też trwałego i cennego drewna. Prawdziwa akacja – drzewo rosnące w tropikach Afryki i Australii – w Polsce nie występuje⁴. Wyraz pojawił się po raz pierwszy w XVI w. w *Herbarzu Marcina z Urzędowa*, ale tylko dla określenia mimozy afrykańskiej. Knapski go nie notuje, u Lindego w znaczeniu grochodrzewu⁵.

Zebrany przeze mnie materiał onomastyczny⁶ zawiera 22 nazwy pochodne od bazy akacja, z tego tylko 2 obiekty zamieszkałe: *Akacja* i *Akacyjki* (2 cz. wsi kalis.). Pozostałe to terenowe nazwy lądowe (pola, lasy, drogi, wzgórza): *Akacja kalis.*, *Akacje lesz.* (2), *pozn.*, *rad.*, *W Akacjach lesz.*, *Akaczyniec pozn.*, *Akacyjki pozn.* (3), *kalis.*, *lesz.* (2), *Pod Akacyjkami lesz.*, *Akacka elbl.*, *Droga Akacyjowa lesz.*, *Akacyjowa Górka tor.*, *Akacyjowy Sad pil.*, *Dukt Akacyjowy kal.* oraz hybrydalna pol.-niem. nazwa ter. z oleskiego *Akacjenlusch* 1922. Wszystkie nazwy nowe, mające poświadczenia dopiero z XX w.

Kasztan (z łac. *Castanea* przez niem. *Kastanie*) oznacza zwykle kasztanowiec (*Aesculus hippocastanum*), właściwy kasztan jadalny (*Castanea sativa*) oraz owoce obu tych drzew. Kasztan jadalny znano u nas, a nawet hodowano już w średniowieczu⁷; nazwa *kasztan* poświadczona jest w XVI w. u Mączyńskiego, Reja, Falimirza. U Mączyńskiego występuje też zestawienie *kołący, kosmaty kasztan* prawdopodobnie na określenie kasztanowca⁸. Uprawa kasztana jadalnego została u nas zaniechana, obecnie można spotkać pojedyncze egzemplarze drzewa w parkach, nazwa upowszechniła się dla kasztanowca – pospolitego drzewa ozdobnego, pochodzącego z Półwyspu Bałkańskiego. Jego kora, kwiaty i nasiona stanowią surowiec leczniczy, wykorzystywane jest też drewno⁹.

Nazwa tego okazałego drzewa (25–30 m wys.) stała się jednak podstawą nielicznych toponimów; głównie terenowych: *Kasztan gd.*, *Pod Kasztanem*

⁴ Por. *Mala encyklopedia leśna*, Warszawa 1982, s. 10, 601.

⁵ Podaję za *Słownikiem polszczyzny XVI w.*

⁶ Materiał zaczerpnięty z kartoteki *Słownika polskich wyrazów toponimicznych* w Pracowni Onomastycznej WSP w Opolu, uzupełniono kartoteką własną przygotowaną dla opracowania polskich toponimów związanych ze światem roślin.

⁷ J. Rostafiński. *Symbola ad historiam naturalem medii aevi*, Kraków 1900, t. 1, s. 138–139.

⁸ Podaję za: F. Sławski. *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków 1956–1965, t. 2, s. 97.

⁹ *Mala encyklopedia...*, s. 273.

kiel., *Kasztanek* pozn., *Kasztanka* przys. kat., ter. kat., *Kasztanki* kiel., *Kasztanowa* opol., biel., kalis., przem. i cz. wsi pil., *Kasztanowa Droga* kat., chełm., *Kasztanówka* kat. i os. suw., *Kasztany* 3 cz. wsi kalis., włoc., lub., 8 ter. lesz. (2), sier., pil., ciech., kon., biał., rzesz., płoc., *Kaszańska Kolonia* cz. wsi sier. Ogółem odnotowano więc 28 nazw – 7 dla części wsi, pozostałe dla pól, lasów i dróg (7 nazw). Również akacja stała się podstawą 3 nazw dróg. Ma to związek z realiami topograficznymi, ze zwyczajem obsadzania dróg tymi drzewami. Odroślinne charakteryzujące nazwy dróg są częste¹⁰.

Te dwie ogólnopolskie, zapożyczone ok. XVI w. nazwy sprowadzonych do Polski drzew znalazły niewielkie, ale wyraźne odzwierciedlenie w nazewnictwie geograficznym, zwłaszcza w mikrotoponimii. Ale też drzewa te szybko rozpowszechniły się poza ogrodami i parkami, gdzie je pierwotnie uprawiano, weszły na stałe w krajobraz Polski i mogły motywować powstające nazwy własne (por. *Kasztanki* – pole wsi Pietrowice kiel., jeszcze przed II wojną na skraju rosły dwa potężne kasztanowce¹¹). Nazwy innych sprowadzanych drzew i krzewów sporadycznie stawały się bazą nazw geograficznych. Od XVII w. znany jest np. wyraz *jaśmin* (u Knapskiego *jaźmin*) – pożyczka z arab. *jašmīn*, przez łac. nazwę botaniczną *jasminum* (por. niem. *Jasmin*)¹² dla pospolitego obecnie krzewu ozdobnego o białych wonnych kwiatach (*Philadelphus coronarius*). Tylko nazwa jednej części wsi z nim się wiąże: *Jaśminówka* skier. (XX w.). Już w XVI w. wymieniana jest uprawiana powszechnie do dziś *morela* (*Armeniaca vulgaris*), ze średn. łac. *amarellum*, *merula* (niem. *Marillen*)¹³. W kartotece mam ją poświadczoną tylko trzykrotnie: *Morele* cz. wsi płoc., cz. m. włoc., *Morella* nie zidentyf. wś wymieniana w *Słowniku polszczyzny XVI w.* Już u Stanka wymieniona jest *morwa* (*Morus L.*) – krzew lub drzewo ozdobne pochodzące z Azji wsch. i pd., którego owoce służą za pokarm gąsienicom jedwabników, a drewno używane jest w meblarstwie. Poświadczona tylko w mikrotoponimii: *Morwy* kat., *Od Morwi* sier., *Pod Morwami* tarn.

Znacznie częściej przenikały natomiast do toponimii zapożyczone nazwy drzew i krzewów rosnących na obszarze Polski od najdawniejszych czasów. Nazwy te, jak i oparte na nich toponimy, są ściśle ograniczone geograficznie. Z braku miejsca przedstawione zostaną tylko wybrane.

Pospolitym drzewem liściastym lasów łęgowych, od średniowiecza też masowo wysadzanych przy drogach i w parkach jest topola (*Populus*). Na terenie kraju funkcjonują też dwie zapożyczone nazwy topoli: *sokora* (też *sokor*, *sokór*) oraz *papla* (też *papel*, *paplina*, *pepla*).

¹⁰ Por. E. Rzetelska-Feleszko, *O nazwach dróg*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, 1984, 22, s. 133–143.

¹¹ K. Piszczakowa, *Nazwy terenowe i antroponimia wsi Piotrowice k. Kazimierzy Wielkiej*, „Onomastica” 1981, 26, s. 130.

¹² Sławski, *Słownik etymologiczny...*, s. 254.

¹³ A. Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1970, s. 344.

Sokora występuje zwarcie na dużym obszarze centralnowschodnim objętym linią Tomaszów Lub.–Mińsk Maz.–Gostynin–Augustów, a poza tym od Radomska do Skierniewic. Wszędzie oboczna jest z topolą¹⁴. Jest pożyczką ruską (por. ukr. osokor, osokir, brus. jasokor). Stała się podstawą tylko 5 nazw: *Sokora* skier., *Pod Sokorą* st. warsz., *Sokorzyna* bial., *Sochora* płoc., *W Sochorze* płoc. W dwóch ostatnich nazwach widoczna jest zmiana *-k- > -ch-*. Nazwa stawu *W Sochorze* jest relacyjna w stosunku do n. przysiółka *Sochora*. Pozostałe to nazwy terenowe.

Papla (z niem. Pappel) jest nazwą północnopolską, na Kaszubach (bez Słowiańszczyzny), na pograniczu Warmii i Mazur występuje jako jedyna. Główny obszar występowania ciągnie się na północ od linii Wyrzysk–Wąbrzeźno–Inowrocław–Włocławek–Olecko¹⁵. W nazewnictwie pojawia się głównie w nazwach terenowych, częściowo wodnych (nazwy toni wodnych): *Papla* gd. (3), olsz., *Na Papłę* gd., bydg., *Pod Papłę* cz. wsi bydg., *Paple* gd. (2), *Papelki* gd. (2), bydg., *Papliń* suw., *Papłowy* bydg., może też *Paplin* wś ciech., choć nie wykluczone, że to nazwa dzierzawcza od n. os. **Papla*, nie notow. w SSNO (por. *papla* 'gadula'). Ogółem 14 nazw, w tym tylko 2 obiekty zamieszkałe. Wszystkie nazwy nowsze, poświadczone dopiero w XX w. Dla porównania podamy, że nazw opartych na rdzeniu *topol-* jest ok. 200.

W naturalnym krajobrazie Polski od najdawniejszych czasów występował też jałowiec (*Juniperus*), tworzący wraz z leszczyną podszycie w lasach mieszanych i liściastych. Zależnie od gatunku jest to drzewo lub krzew, którego owoce wykorzystywane są w przemyśle spożywczym, farmaceutycznym i perfumeryjnym. Wyjątkowo okazałe jałowce rosną na terenie Warmii i Mazur. Tam też bywa on pospolicie nazywany kadykiem, co uznawane jest za wpływ strpus. *kadegis* lub stlit. *kadagys*¹⁶. Wyraz *kadyk* używany jest na zwartym terenie na północ od linii Kwidzyn–Brodnica–Mława–Pisz–Augustów–Olecko. Na lewym brzegu Wisły w okolicy Starogardu i Tucholi, gdzie bywa uznawany raczej za pożyczkę niemiecką¹⁷. Z tego terenu pochodzi też 18 nazw, najstarsza poświadczona już w XIV w., przeważnie są to nazwy terenowe, lądowe i wodne, tylko 6 nazw części wsi: *Kadyczka* elbl., *Kadik* 1818 gd., *Kadyk* 1379 olsz. (2), elbl., *Na Kadyk* olsz. (2), *Kadyki* 4 cz. wsi ciech., olsz. (2), elbl., 1 ter. elbl., *Kadykowo* 2 cz. wsi olsz., 1 ter. olsz., *Kadykowa Góra* olsz., *Kadykowa Górka* elbl., + *Kadigs* suw.

¹⁴ *Mały atlas gwar polskich*, t. 7, Wrocław 1964; K. Nitsch, E. Mrozówna-Ostrowska, *Mazowieckie wyrazy przyrodnicze. I. Sokora 'populus nigra' lub 'populus alba'*. [w:] *Wybór pism polonistycznych*, Wrocław 1955, t. 2, s. 109–111.

¹⁵ Por. *Mały atlas gwar polskich*, s. 53.

¹⁶ W. Cienkowski, *Kadyk - warmińsko-mazurska nazwa jałowca*, „Poradnik Językowy” 1963, s. 5–6.

¹⁷ Por. J. Tyborczyk, *Południowa granica zasięgu wyrazu kadyk 'jałowiec'*, „Poradnik Językowy” 1964, z. 6.

Nazwą północnopolską jest też *dana* 'świerk, *Picea excelsa*', zapożyczona z dolnoniem. odpowiednika niem. *Tanne*¹⁸. Stała się bazą 14 nazw z woj. gdańskiego: *Dana* 1849 2 przys., *Danka*, *Danki*, *Miąskowe Danki*, *Pod Dankami*, *Na Danki*, *Danowiec*, *Danowe Lasy*, *Danowy Las* 1799, *Danówek*, *Górne Dany*, *Na Dany*, + *Danuki* przys.¹⁹. Również ta nazwa ujawniła się głównie w anojkonimii, tylko 3 obiekty zamieszkałe oparte są na bazie *dana*.

Jak widać, zapożyczone nazwy drzew pojawiają się w toponimii rzadko. Natomiast więcej i bardziej urozmaiconego materiału onomastycznego dostarczają odziedziczone z prasłowiańszczyzny nazwy drzew, ale o obcej postaci fonetycznej, np. *smrek*, *czereńcha*, *czereśnia*. Dla przykładu przedstawiona zostanie baza *smrek*²⁰.

W południowej Małopolsce, a też w pd.-wsch. części Śląska, *świerk* (niekiedy *modrzew*) bywa określany mianem *smrek* (też *smerek*, *smyrek*, *smrok*). Jest to pożyczka ze słowackiego *smrek*, rodzimej polskiej formy ps **sm̥rkъ*//**sm̥erkъ* nie ma. *Smrek* pojawia się po raz pierwszy już u Stanki w 1472 r. Formę *smerek* tłumaczy się wpływem ukraińskim lub też jako *smrek* z wtórnym *-e*²¹. Wyraz ten stał się podstawą wielu nazw: *Smereczek* nsąd., *Smereczki* nsąd. (3), *Przy Smereczkach* nsąd., *Smereczne* 1589 wś krośn., *Smerecznik* nsąd. (7), *Pod Smerecznik* nsąd., *Smereczny* 1786 krośn., *Smereczyna* cz. wsi zam., 4 ter. zam., *Smereczyna* XIX biel., *Smereczyny* 1846 nsąd., *Smerek* 1529 wś krośn., 3 ter. krośn., *Smereki* cz. wsi przem., *Smerekowica* krośn., *Smrekowica* nsąd., *Smerekowiec* (1581 *Smrokowiec*) wś nsąd., *Smrekowiec* biel. (2), krośn. (2), nsąd., *Smereków Mały* cz. wsi biel., *Smereków Wielki* i *Mały* biel. (2), *Smerekówka* cz. wsi biel., 3 ter. biel., nsąd., *Smrecka Góra* przem., *Nad Smrechkami* nsąd., *Pod Smrechkami* nsąd., *Smrezniki* cz. m. nsąd., *Smereczyna* 2 cz. wsi przem., 3 ter. przem. (2), nsąd., *Hala Smereczyny* nsąd., *Za Smereczyną* os. nsąd., *Smereczyny* nsąd. (2), *Smereczyńska Przełęcz* nsąd., *Smereczyński Staw* XIX nsąd., *Smereczyński Wierch* nsąd., *Smreki* krośn., *Rzadkie Smreki* nsąd., *Dwa Smreki* nsąd., *Nad Smrekami* nsąd., *Pod Smrekami* nsąd., przem., krośn., *Pod Smreki* krośn., *Przy Wilkowskich Smrekach* nsąd., *Smrekowa* XIX nsąd., *Smrekowina* XIX nsąd., *Smroków* 1236 wś m. krak., *Smroki* krośn. Ogółem 76 nazw, z tego 4 nazwy wsi oraz 7 części wsi, z których jedna (*Smereczyna*) spoza terenu zwartego występowania formy *smrek*//*smerek*, a mianowicie z woj. zamojskiego, pod wpływem ukr. Pozostałe nazwy to głównie określenia lasów, pól, gór, rzadko strumieni.

¹⁸ B. Sychta, *Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej*, Wrocław 1967–1976, t. 1, s. 188.

¹⁹ E. Breza (*Toponimia powiatu kościerskiego*, Gdańsk 1974, s. 37) uznaje za nazwę topograficzną od *dana* 'świerk', n. os. **Danuk* na tym terenie jest niemożliwa.

²⁰ Toponimy pochodne od bazy *czereńcha* opracowano oddzielnie. Por. K. Kwaśniewska-Mżyk, *Nazwy czereńchy w polskiej toponimii, IX Slovenská Onomastická Konferencia*, Nitra 26–28.06.1985.

²¹ K. Nitsch, *Jodla, świerk, smrek*, [w:] *Wybór pism polonistycznych...*, s. 118–123.

Nazwy drzew i krzewów porastających obszary Polski mają zdecydowanie rodzimy charakter, stanowią przeważnie dziedzictwo prasłowiańskie w zasobie leksykalnym polszczyzny. Rozwój kultury materialnej spowodował wprowadzenie do upraw nowych gatunków, ale tylko niektóre z nich stały się motywem dla nazw własnych, np. *akacja*, *kasztan*. Gatunki sprowadzone później lub nie wykraczające poza ogrody i parki (np. platan) w toponimii nie istnieją. Wyraźniejszą grupę stanowią nazwy geograficzne motywowane zapożyczonymi nazwami roślin od dawna dziko rosnących na terenie Polski, np. *papla*, *kadyk*, *czereemcha*, *smrek*. Nazwy te są ograniczone terytorialnie, w zasadzie nie wychodząc poza obszar, w którego dialektach dana nazwa jest używana.

Zapożyczone nazwy drzew i krzewów stały się podstawą niewielkiej grupy nazw własnych. Zaprezentowany materiał to ok. 170 toponimów. Nie jest to co prawda całość interesującego nas tu nazewnictwa, ale jego zdecydowana większość (ponad 90%). Dla porównania można podać, że np. *lipa* stała się bazą dla ponad 500 nazw miejscowych i parokrotnie większej liczby mikrotoponimów.

Toponimy oparte na zapożyczonych nazwach drzew i krzewów należą wyraźnie do młodszej warstwy nazewnictwa, powstałej po XVIII w., a nawet dopiero w XX w. Tylko dwie nazwy (*Kadyk* – jez., *Smroków* – wś) ujawniły się przed XV w., a trzy w XVI w. (*Smerek*, *Smreczne*, *Smerekowiec*). W ogromnej większości są to nazwy terenowe – lasy, pola, wzgórze, jeziora i rzeczki (ok. 82%) oraz nazwy małych obiektów zamieszkałych, części wsi, przysiółków, kolonii (ok. 15%), niecałe 3% to nazwy obiektów samodzielnych.

Topographica oparte na nazwach roślin pochodzą albo od nazw obszarów zadrzewionych (*Smreczyna*), albo od nazw drzew (*Kasztan*, *Kasztanek*). Motywacja semantyczna, jaka służy tworzeniu tych nazw, polega na wybraniu z otaczającej rzeczywistości jakiegoś charakterystycznego drzewa, krzewu czy grupy drzew, których nazwa staje się podstawą toponimu. Tego rodzaju nazwy mają więc motywację naturalną, znajdującą uzasadnienie w realiach terenowych²².

Nazwy topograficzne powstają zazwyczaj przez proste przeniesienie apelatywów topograficznych do kategorii nazw, a więc *akacja* → *Akacja*, *smreczyna* → *Smreczyna*. Większość zaprezentowanych nazw powstała właśnie w wyniku takiej derywacji semantycznej, bez zmian formalnojęzykowych. Są to nazwy równe nazwie rośliny w l. pojedynczej lub mnogiej: *Akacja*, *Akacje*, *Kasztan*, *Kasztany*, *Morele*, *Morwy*, *Sokora*, *Papla*, *Paple*, *Dana*, *Górne Dany*, *Smerek*, *Smrek*, *Kadyk*, *Kadyki*, a także toponimy równe różnym odnotowanym

²² Por. E. Rzetelska-Feleszko, *Semantyczne motywacje nazw geograficznych*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego”, *Prace Językoznawcze* 1988, 8, s. 81–82.

w słownikach derywatom słowotwórczym topoosnowy: *Akacyjki, Akacja, Akacja, Akacjowa, Akacjowy, Kasztanek, Kasztanki, Kasztanowa, Sokorzyna* (por. *sokorzyna* 'lasek topolowy' SW), *Papelki* (por. *papelka* 'mała papla' Sychta), *Papłowy, Danki, Danki*, (por. *danka* dem. od *dana* 'świerk', 'las, zagajnik świerkowy' Sychta), *Kadykowo (kadykowy* 'jałowcowy' SW), *Smreczek, Smreczek, Smreczyna, Smreczyny, Smrekowa*.

Pozostałe nazwy powstały w wyniku derywacji nazewniczej z wykorzystaniem formantów: *-ka: Akacka, Kadyczka; -ówka: Kasztanówka, Jaśminówka, Smrekówka; -(owi)ec: Smrekowiec; -(yni)ec: Akaczniec, -nik: Smrecznik, Smrecznik; -ina: Smrekowina, -(ow)ica: Smrekowica, -uk: Danuki; -in: Paplin; -sk-: Kasztańska Kolonia, Smrecka, Smreczyński, -n-: Smreczne*. Zestaw wykorzystanych sufiksów jest – jak widać – ubogi. Są to formanty typowe dla nazw odroślinnych o znaczeniu głównie przestrzenno-strukturalnym, niekiedy zbiorowym²³. Zwraca uwagę, że w zasadzie tylko *smrek//smrek* stał się podstawą rozbudowanego gniazda derywacyjnego. Nieliczne nazwy mają postać wyrażen przyimkowych: *Pod Akacyjkami, Pod Kasztanem, Na Kadyk, Na Danki, Pod Paplę* itd. Są to typowe dla nazw terenowych nazwy lokalizujące lub kierunkowe (*Na Paplę*).

Krystyna Nowik

ENTLEHNT E BAUMBEZEICHNUNGEN IN DER POLNISCHEN TOPONYMIE

Der Aufsatz behandelt die in historischer Zeit von entlehnten Baumbezeichnungen abgeleiteten Toponyme, wobei die ersteren gemeinpolnischen, wie *akacja* (Akazie), *jaśmin* (Jasmin), *Kasztan* (Kastanie), *morela* (Aprikose), bzw. regionalen Charakter – *kadyk, papla, smrek* – haben können. Die genannten Toponyme gehören zur jüngeren Namensschicht; sie sind meist im 19. und 20. Jh. entstanden, und mit Ausnahme gemeinpolnischer Baumbezeichnungen (*akacja, kasztan*) sind sie regional begrenzt, also gehen nicht über das jeweilige Dialektgebiet hinaus. Das sind meist Flur-, Feld-, Wald- und Wegnamen. Die meisten von ihnen sind durch einfache kategoriale Transposition der Appellativa in Eigennamen entstanden: *akacja – Akacja, smreczyna – Smreczyna*. Die auf Derivationswege entstandenen Namen enthalten vornehmlich Suffixe *-(ów)ka, -(owi)ce, -(ow)ica, -ina, -nik, -sk-, -n-*, die typisch für Raum- bzw. Sammelnamen sind.

²³ Por. A. Bańkowski, *Rzeczowniki zbiorowe od nazw drzew w toponimii polskiej*, „Język Polski” 1972, s. 281–286; M. Łesiów, *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Lublin 1972, s. 86–119.